

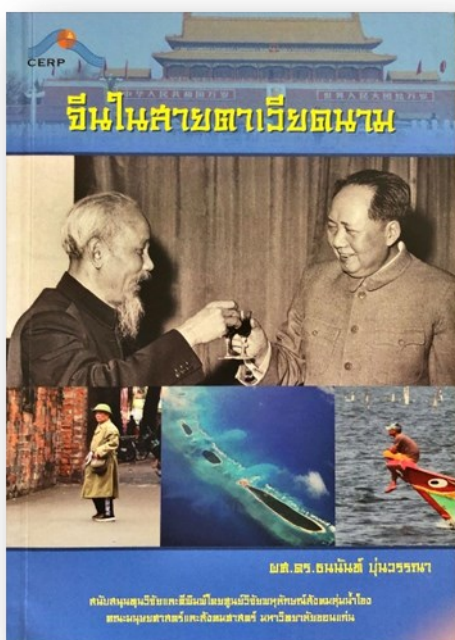

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

ศิวกร ราชชมภู*

(Siwakorn Ratchompoo)

ธนันท์ บุนนวรรณา. (2564). *จีนในสายตาเวียดนาม*. ขอนแก่น: ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

หนังสือ “จีนในสายตาเวียดนาม” เป็นผลงานวิจัยทางด้านประวัติศาสตร์เวียดนามของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนันท์ บุนนวรรณา อาจารย์ประจำหลักสูตรปริญญาตรี สาขาวิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา และหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชากลุ่มน้ำโขงศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น จุดเด่นที่สำคัญของหนังสือเล่มนี้ คือ เอกสารหลักฐานที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ได้มาจากการเก็บรวบรวมเมื่อครั้งที่ผู้เขียนทำปริญญาเอกในประเทศเวียดนาม เช่น สมุดปกขาวของกระทรวงต่างประเทศเวียดนาม เรื่อง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเวียดนาม-จีน เมื่อ 30 ปีที่ผ่านมา (Sự Thật Về Việt Nam-Trung Quốc

Trong 30 Năm Qua) และบทสัมภาษณ์ของเหงียนโค๊ต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศเวียดนามในขณะนั้น ซึ่งได้ถือว่าเอกสารข้างต้นเป็นหลักฐานชั้นต้นที่ผลิตโดยพรรคคอมมิวนิสต์และรัฐบาลเวียดนาม รวมถึงพงศาวดารเวียดนามเล่มต่าง ๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเอกสารหลักฐานเก่าและหาได้ยากยิ่งสำหรับนักวิจัยประวัติศาสตร์เวียดนามในประเทศไทย จุดมุ่งหมายของหนังสือเล่มนี้คือ นำเสนอความเข้าใจและการรับรู้ที่เวียดนามมีต่อจีนโดยให้ความสำคัญกับมิติทางการเมืองและเศรษฐกิจนับตั้งแต่ยุคก่อนฝรั่งเศสปกครองหรือราว 179 ปีก่อนคริสต์ศักราชจนถึง ค.ศ. 2013 หนังสือมีทั้งหมด 260 หน้า เสนอการแบ่งโครงสร้างเนื้อหาอาศัยบริบทและจุดเปลี่ยนสำคัญในแต่ละช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ของเวียดนาม โดยแบ่งออกเป็น 6 บท บทแรกเป็นส่วนของบทนำและระเบียบวิธีวิจัย บทที่ 2 จีนในมุมมองของเวียดนามช่วงก่อนฝรั่งเศสปกครอง บทที่ 3 จีนในมุมมองของเวียดนาม ปี ค.ศ. 1884 - 1975 บทที่ 4 จีนในมุมมองของเวียดนาม ปี ค.ศ. 1975 - 1986 บทที่ 5 จีนในมุมมองของเวียดนามปี ค.ศ. 1986 - 2013 และบทสุดท้ายเป็นบทสรุปและเสนอแนะ

* นักวิจัยศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

(Researcher Center for Research on Plurality in the Mekong Region (CERP), Faculty of Humanities and Social Science, Khon Kaen University, email: siwakorn.r@kku.ac.th)

บทที่ 2 ธนันทพิทยายมนำเสนอมุมมองของเวียดนามต่อจีนในช่วงก่อนการเข้ามาปกครองของฝรั่งเศส (179 ปีก่อนคริสตศักราช - ค.ศ. 1884) เนื้อหาในบทนี้ใช้เอกสารประวัติศาสตร์ประเภทพงศาวดารไต่เหวียดสื่อกี (Đại Việt Sử Ký) ได๋นามถืกหลุก (Đại Nam thực lục) หนังสือประวัติศาสตร์เวียดนามร่วมสมัย บทความวิชาการในวารสารวิจัยจีน และงานวิชาการอื่น ๆ ในการวิเคราะห์ ธนันทพิทยายมนำเสนอแนวคิดสำคัญ คือ พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีนผ่านวาทกรรมที่ปรากฏอยู่ในงานเขียนของนักวิชาการเวียดนามได้แก่ “*Núi liền núi, sông liền sông*” ที่แปลว่าภูเขาเชื่อมภูเขาและแม่น้ำเชื่อมแม่น้ำ โดยธนันทพิทยายมนำเสนอว่าจากลักษณะภูมิศาสตร์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดปฏิสัมพันธ์อันยาวนานระหว่างเวียดนามและจีน นอกจากนี้ ธนันทพิทยายมนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีนให้เห็นชัดเจนมากขึ้นภายใต้กรอบคิดสำคัญที่เรียกว่า “จีนเป็นศูนย์กลางของโลก” หรือ “จงกว่อ” ซึ่งส่งผลให้ความสัมพันธ์ที่เวียดนามมีต่อจีนดำเนินไปภายใต้เงื่อนไขของการเป็นรัฐบรรณาการ (ดูเพิ่มเติม Insun, Y., 2009) อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ธนันทพิทยายมนำเสนอให้เห็นก็คือเวียดนามมองความสัมพันธ์ในห้วงเวลาดังกล่าวว่าเป็นภัยคุกคามและประทุพตราจีนในฐานะผู้ยึดครองเวียดนาม (Xâm Chiếm) ดังจะเห็นได้จากการกล่าวถึงเจียวต้า (Triệu Đà) ในฐานะผู้รุกรานจากทางเหนือ (Thời Bắc thuộc) ซึ่งกลายเป็นต้นเหตุสำคัญที่เวียดนามต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของจีนยาวนานหลายศตวรรษ (นับตั้งแต่ราชวงศ์ฮั่น-ราชวงศ์ถัง) ช่วงเวลาดังกล่าวจีนได้พยายามใช้นโยบายกลืนชาติเวียดนาม (Đồng hóa dân tộc) ผ่านวัฒนธรรม โดยเฉพาะภาษาและตัวอักษร ส่วนนี้ธนันทพิทยายมนำเสนอแง่มุมที่แตกต่างกันระหว่างนักวิชาการเวียดนามหลายคนกับโจเซฟ บัตตินเจอร์ ที่ปรากฏในหนังสือคลาสสิก ซึ่งแปลโดยพีธีร์ สุมิตร (2522) โดยเขามองว่าการพยายามยึดเหนี่ยวทางวัฒนธรรมที่จีนกระทำกลับสร้างความตระหนักรู้ให้กับคนเวียดนามได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การที่จีนต้องการ “แปลงเวียดนามให้เป็นจีน” จึงกลายเป็นแรงกระตุ้นทางวัฒนธรรมให้แก่ชาวเวียดนามส่งผลให้ตัวตนของชาวเวียดนามก่อตัวขึ้น (ดูเพิ่มเติม โจเซฟ บัตตินเจอร์, 2522) อย่างไรก็ตาม นโยบายดังกล่าวและการปกครองขูดรีดได้ส่งผลให้เกิดการต่อต้านและนำมาสู่การปลดแอกจากจีนในปี ค.ศ. 938 (ภายหลังจีนได้กลับเข้ามามีอิทธิพลและปกครองเวียดนามอีกครั้งในช่วงราชวงศ์หมิง) ซึ่งธนันทพิทยายมนำเสนอว่าช่วงดังกล่าวผ่านงานเขียนยุคหลังที่ได้รับการผลิตซ้ำจากรัฐเวียดนาม เช่น หนังสือแบบเรียนประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ และหนังสือประวัติศาสตร์เวียดนามโดยสังเขป มุมมองต่อจีนถูกนำเสนออีกครั้งในช่วงราชสำนักเหงวียนซึ่งตรงกับจีนในช่วงการปกครองของราชวงศ์ชิง ธนันทพิทยายมนำเสนอว่าการรับรู้และทัศนะของเวียดนามที่มีต่อจีนเริ่มก่อตัวขึ้นจากบริบทภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไปสู่การทำสงครามเพื่อแสวงหาตลาดกระจายสินค้าของประเทศทุนนิยมตะวันตก ขณะที่ผลจากบริบทดังกล่าวทำให้ราชสำนักเหงวียนเลือกที่จะใช้นโยบายปิดกั้นตนเอง แต่ทว่าเลือกที่จะทำการค้ากับประเทศในภูมิภาคฝั่งตะวันออก ธนันทพิทยายมนำเสนออธิบายเหตุการณ์ช่วงนี้ผ่านงานเขียนทางวิชาการเวียดนามหลายคนว่าเวียดนามเลือกทำการค้ากับจีนด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจที่ตนเป็นฝ่ายได้เปรียบและควมมีเสถียรภาพด้านความมั่นคงระหว่างเวียดนามและจีน ข้อเสนอสำคัญในบทนี้คือ มุมมองที่เวียดนามมีต่อจีนในยุคศักดินามีทั้งภาพเชิงบวกและลบขึ้นอยู่กับบริบท โดยธนันทพิทยายมนำเสนอว่าข้อถกเถียงสำคัญจากมุมมองของเวียดนามที่ส่วนใหญ่แสดงทัศนะต่อจีนในเชิงลบ ขณะเดียวกันก็มีงานศึกษาจากตะวันตกรวมถึงไทยที่ให้ความสำคัญต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นนโยบายกลืนชาติหรือแม้แต่การทำสงคราม (ดูเพิ่มเติม สวีอัน หลิว, 2018 และโจเซฟ บัตตินเจอร์, 2522)

บทที่ 3 พูดถึงจีนในมุมมองเวียดนามช่วง ค.ศ. 1884 - 1975 โดยแบ่งการนำเสนอเป็นสามประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก บริบทความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนาม-จีนช่วงการปกครองโดยฝรั่งเศสถึงชัยชนะที่สมรภูมิดิเอยนเปียนฟูในปี ค.ศ. 1954 และบริบทช่วงมีการแยกระหว่างเวียดนามเหนือ-ใต้และการเข้ามาของสหรัฐอเมริกาถึงปี ค.ศ. 1975 ประเด็นที่สอง มุมมองของเวียดนามต่อจีนสองช่วงคือ ค.ศ. 1884 - 1945 และ ค.ศ. 1945 - 1975 และประเด็นสุดท้ายคือส่วนสรุปท้ายบท เนื้อหาในบทนี้ได้นำเอาเอกสารประเภทหนังสือ วิทยานิพนธ์และบทความของนักวิชาการเวียดนามที่ตีพิมพ์ในวารสาร *Nghiên cứu Trung Quốc* มาใช้ในการวิเคราะห์ ธนันท์เริ่มต้นด้วยการกล่าวถึงบริบททางประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนาม-จีน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1884 - 1954 อาจกล่าวได้ว่าช่วงเวลาเดียวกันนี้เวียดนามและจีนต่างก็มีปัญหาที่ต้องจัดการร่วมกันทั้งการเข้ามาของชาติมหาอำนาจตะวันตกเพื่อยึดครองดินแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และการปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองของจีน ธนันท์ได้ให้ภาพรวมเกี่ยวกับการทำสงครามเพื่อต่อต้านฝรั่งเศสของขบวนการเคลื่อนไหวชาตินิยมเวียดนาม โดยเฉพาะการขบขันให้สำคัญของจีนในยุคโฮจิมินห์หรือเหงียนไอก๊วก (Nguyễn Ái Quốc) ที่ถูกมองว่าเป็นชาติที่มีเป้าหมายร่วมกันกับเวียดนาม ทั้งอุดมการณ์การเมืองที่เป็นคอมมิวนิสต์และการปลดแอกตัวเองออกจากการกดขี่ของชาติตะวันตก ธนันท์พยายามอธิบายทัศนคติที่แปรเปลี่ยนไปของเวียดนามต่อจีนในช่วงเวลาดังกล่าวผ่านถ้อยคำ “พี่น้อง” (Anh em) “สหาย” (Đồng chí) และ “เพื่อนบ้าน” (Láng Giềng) ซึ่งสะท้อนผ่านงานเขียนของนักวิชาการเวียดนาม รวมทั้งโฮจิมินห์ที่มีบทบาทสำคัญในยุคสร้างชาติและการประกาศเอกราชในเวลาต่อมา ภาพของจีนในสายตาเวียดนามที่ธนันท์นำเสนอข้างต้นถูกหล่อหลอมขึ้นจากความช่วยเหลือทางการเมืองที่ต่างฝ่ายต่างตอบแทนกันและกันในช่วงเวลาแห่งความทุกข์ยาก โดยธนันท์ได้ชี้ให้เห็นประเด็นดังกล่าวผ่านการที่จีนประกาศรับรองเอกราชของเวียดนามภายใต้การนำของโฮจิมินห์ในวันที่ 18 มกราคม ค.ศ. 1950 ในขณะที่ก่อนหน้านี้เพียงสามวันเวียดนามได้ให้การรับรองสาธารณรัฐประชาชนจีนภายใต้การนำของรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์ ธนันท์ได้ย้ำภาพดังกล่าวผ่านหลักการ “ช่วยจีนเหมือนช่วยเรา” ของเวียดนาม ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือจีนต่อสู้กับกองทัพเจียงไคเช็คที่ตึงไต้ ข้อเสนอสำคัญก็คือ ธนันท์มองว่าภาพของจีนในสายตาเวียดนามถูกประกอบสร้างผ่านทัศนคติของโฮจิมินห์ (ที่ยึดโยงกับจีน) และถูกผลิตซ้ำโดยนักวิชาการเวียดนามจำนวนมากซึ่งเป็นการตอกย้ำภาพความเป็นพี่น้อง สหาย และเพื่อนบ้านระหว่างกันนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม แม้บริบทความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีนช่วง ปี ค.ศ. 1954 - 1975 จะมีลักษณะลุ่ม ๆ ดอน ๆ อันเนื่องมาจากการหันไปให้ความสำคัญกับสหภาพโซเวียตของเวียดนาม โดยมีเงื่อนไขสำคัญจากสงครามเวียดนามที่ทวีความรุนแรงส่งผลให้เวียดนามเหนือจำเป็นต้องจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสหภาพโซเวียตสามารถตอบสนองความต้องการนี้ได้ดีกว่าจีน ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีนก็ยังคงดำเนินต่อไป แม้ว่าภายหลังจีนเริ่มปรับความเข้าใจกับสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นศัตรูผู้แทรกแซงการเมืองและก่อสงครามขึ้นในเวียดนามก็ตาม ทว่าจุดที่น่าสนใจคือ ธนันท์กลับพยายามชี้ให้เห็นว่าผลงานที่ถูกผลิตขึ้นโดยนักวิชาการเวียดนามจำนวนมากกลับมองจีนในฐานะ “ผู้ให้ความช่วยเหลือเวียดนาม” ทำให้ภาพของจีนในช่วงเวลานี้ถูกนำเสนอออกมาในเชิงบวก ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาที่ถูกผลิตโดยนักวิชาการต่างประเทศ

บทที่ 4 กล่าวถึงมุมมองที่เวียดนามมีต่อจีนช่วง ค.ศ. 1975 - 1986 โดยใช้ข้อมูลจากสมุดปกขาว ค.ศ. 1979 และบทสัมภาษณ์นายเหงวียนเกอจ๊ก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศเวียดนาม ค.ศ. 1981 ธนันทน์เริ่มต้นด้วยการกล่าวถึงบริบทสำคัญในช่วงเวลาดังกล่าวโดยเฉพาะความพยายามที่จะชี้ให้เห็นถึงจุดพลิกผันของความขัดแย้งที่เด่นชัดมากขึ้นระหว่างเวียดนามและจีนช่วงหลัง ค.ศ. 1975 เป็นต้นมา โดยที่ต่างฝ่ายต่างมองกันเป็นศัตรู ซึ่งเวียดนามได้จัดวางตำแหน่งแห่งที่จีนในฐานะศัตรูตัวฉกาจแทนที่สหรัฐอเมริกาหลังจากที่เวียดนามเองสามารถเอาชนะประเทศมหาอำนาจดังกล่าวลงได้ ธนันทน์พยายามชี้ให้เห็นว่าเงื่อนไขสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความไม่ลงรอยกันจนนำมาสู่ความเป็นปฏิปักษ์ระหว่างเวียดนามและจีนมีจุดเริ่มจากการที่จีนหันมาปรับความสัมพันธ์ทางการทูตกับสหรัฐอเมริกาแทนที่จะยืนเคียงข้างเวียดนามที่กำลังบอบช้ำจากการทำสงครามกับสหรัฐ เวียดนามจึงเกิดความหวาดระแวงจีนนับตั้งแต่นั้นมา อนึ่ง ช่วงเวลาที่สงครามเวียดนามยังคุกรุ่น กลุ่มผู้นำจีนได้เริ่มตั้งคำถามกับการให้ความช่วยเหลือเวียดนาม ขณะเดียวกัน จากความหวาดระแวงที่เกิดขึ้นและการที่เวียดนามมองจีนว่ากำลังหักหลังตนทำให้เวียดนามจำเป็นต้องหันไปให้ความสำคัญกับสหภาพโซเวียต (สหภาพโซเวียตเริ่มไม่ลงรอยและขัดแย้งกับจีนช่วงปลายทศวรรษ ที่ 1950) ซึ่งต่อมาได้ให้กับสนับสนุนเวียดนามอย่างมากในการทำสงครามกับสหรัฐอเมริกาส่งผลให้จีนกังวลเรื่องอิทธิพลของสหภาพโซเวียตในภูมิภาคมากยิ่งขึ้น และการที่เวียดนามส่งกองกำลังเข้าบุกยึดกัมพูชา (รัฐบาลพลพต) โดยมีสหภาพโซเวียตให้กับสนับสนุน ซึ่งการกระทำดังกล่าวมีเสียงคัดค้านจากหลายประเทศโดยมองว่าเป็นภัยคุกคามความมั่นคง และจีนได้ส่งทหารเข้ามาทำสงครามสั่งสอนเวียดนามจากการรุกรานกัมพูชาดังกล่าวในปี ค.ศ. 1979 จึงกลายเป็นจุดแตกหักที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีนขาดสะบั้นลง อย่างไรก็ดี ข้อเสนอสำคัญที่ธนันทน์เลือกหยิบยกมานั้นเป็นสิ่งที่สะท้อนผ่านเอกสารสำคัญสองชิ้น คือ Sự Thật Về Việt Nam-Trung Quốc Trong 30 Năm Qua และบทสัมภาษณ์ของเหงียนโคจ๊ก โดยนักวิชาการไทยสองท่าน ได้แก่ ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และไกรศักดิ์ ชุณหวิธน์ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม ค.ศ. 1981 สำหรับเอกสารชุดแรกถูกมองว่ามีวัตถุประสงค์การตีพิมพ์เพื่อตอบโต้การกระทำของจีนในปี ค.ศ. 1979 มีทั้งหมด 112 หน้า ซึ่งธนันทน์อธิบายเนื้อหาที่ปรากฏทศนะเกี่ยวกับจีนในเอกสารดังกล่าวว่าสามารถแบ่งได้เป็นสองประเด็น ประเด็นแรกคือ ความพยายามในการขยายอำนาจเหนือชาติอื่น (Bánh trường đại dân tộc) และยุทธศาสตร์ครองความเป็นเจ้า (Bá quyền nước lớn) ประเด็นสุดท้ายเป็นความพยายามของเวียดนามในการอธิบายว่าจีนทรยศเวียดนาม (Phản Bội) อย่างไร (มีเนื้อหา 90 หน้า จากทั้งหมด 112 หน้า) ซึ่งเอกสารชิ้นนี้สอดคล้องกับการให้ภาพจีนผ่านเอกสารชิ้นต่อมา คือบทสัมภาษณ์ของเหงียนโคจ๊ก ค.ศ. 1981 ซึ่งธนันทน์ได้เลือกหยิบยกคำถามเรื่องความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนาม ค.ศ. 1981 มาใช้ในการส่องสะท้อนทศนะเวียดนาม ซึ่งมีการกล่าวพาดพิงจีนในฐานะ “ศัตรูผู้ทรยศ” ผ่านบทสัมภาษณ์ดังกล่าวอย่างเปิดเผย โดยเหงียนโคจ๊กมองจีนว่าเป็น “ผู้แผ่อำนาจปึกกำลัง” และพยายามแผ่ขยายอิทธิพลเข้ามาในภูมิภาคนี้ ข้อเสนอสำคัญของบทนี้คือทศนะของเวียดนามที่เฝ้ามองจีนในช่วงทศวรรษ 1970 เปลี่ยนไปจากช่วงก่อนหน้านี้ที่มองจีนในฐานะเพื่อนและสหาย โดยธนันทน์มองว่าเอกสารทั้งสองชิ้นนี้ได้ทำหน้าที่คลี่คลายมุมมองของพรรคคอมมิวนิสต์และรัฐบาลเวียดนามที่มีต่อจีนได้อย่างชัดเจน

บทที่ 5 ได้นำเสนอมุมมองเวียดนามต่อจีนในยุคเวียดนามหลังโดยเมื่อยจนถึงปี 2013 เอกสารที่ใช้เป็นหนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความวิชาการของเวียดนาม โดยส่วนแรกชนนันทพยายามให้ภาพความเชื่อมโยงระหว่างบทที่แล้วถึงสถานการณ์ความตึงเครียดของความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามและจีนหลัง ค.ศ. 1979 อย่างไรก็ตาม ชนันทได้ชี้ให้เห็นถึงจุดเปลี่ยนสำคัญของทั้งสองฝ่ายที่ทำให้หันกลับมาเริ่มฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างกันอีกครั้งหลังปี 1986 ซึ่งเวียดนามได้ประกาศนโยบายโดยเม้ย (Đổi Mới) ซึ่งเน้นการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการประกาศฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการกับจีน ชนันทได้ชี้ให้เห็นว่าปัญหาก็พุดาเป็นเงื่อนไขสำคัญที่สุดของการเข้าสู่กระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์ขึ้นปกติ (bình thường hóa) นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงเงื่อนไขสำคัญของการจีนผ่านเหตุการณ์ที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน ในปี 1989 ที่ส่งผลให้จีนต้องเผชิญกับแรงกดดันจากชาติตะวันตกและสหรัฐอเมริกา และกลายเป็นแรงผลักดันสำคัญต่อการปรับท่าทีและการดำเนินนโยบายต่างประเทศของจีนในเวลาต่อมา และนำมาสู่การสถาปนาความสัมพันธ์ขึ้นปกติจีน-เวียดนามในเดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ. 1991 ชนันท ได้ฉายให้เห็นภาพผ่านทัศนะผลงานวิชาการเวียดนามว่าห้วงเวลาของการสร้างสันติภาพระหว่างเวียดนามและจีนนี้ เวียดนามหันกลับมามองจีนคล้ายคลึงกับเมื่อช่วงก่อนปี ค.ศ. 1979 ในฐานะเพื่อนบ้านที่เป็นมิตรกับเวียดนาม ผ่านหลักการการอยู่ร่วมกันในศตวรรษที่ 21 ชื่อว่า “หลักการ 16 ตัวอักษร” (Phương châm 16 chữ) และ “จิตวิญญาณ 4 ดี” (Tinh thần 4 tốt) สำหรับส่วนสุดท้ายชนนันทได้นำเสนอมุมมองของเวียดนามที่มีต่อหมู่เกาะในทะเลจีนใต้ “หว่างซา” (พาราเซล) และ “เจื่องซา” (สแปรตลีย์) ข้อเสนอสำคัญที่ชนนันทพยายามอธิบายและสะท้อนให้เห็น คือความพยายามของเวียดนามในการสร้างชุดความรู้และวาทกรรมการเป็นเจ้าของหมู่เกาะทั้งสองแห่งนี้ผ่านเอกสารหลักฐานทางประวัติศาสตร์โบราณและงานวิชาการจำนวนมาก และถูกผลิตซ้ำ (ตอกย้ำ) จากหน่วยงานรัฐเพื่อตอบโต้การกล่าวอ้างอำนาจอธิปไตยเหนือหมู่เกาะจากฝั่งจีน และแม้แต่การใช้หลักฐานโบราณของจีนเองแสดงให้เห็นว่าจีนเองก็ไม่เคยเป็นเจ้าของหรือมีอาณาเขตครอบคลุมถึงหมู่พาราเซลและสแปรตลีย์ ซึ่งชนนันทเรียกว่าเป็นการนำเอาข้อมูลประวัติศาสตร์ในอดีตมารบใช้ปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- โจเซฟ บัตตินเจอร์. (2522). *ประวัติศาสตร์การเมืองเวียดนาม*. (เพ็ชรี สุมิตร, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: มูลนิธิตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ชนนันท บุนนรรณ. (2564). *จีนในสายตาเวียดนาม*. ขอนแก่น: ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สวี่อิน หลิว. (2561). *การอพยพของชาวยุন্নานเข้าสู่ประเทศลุ่มน้ำโขงในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาลุ่มน้ำโขงศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Insun, Y. (2009). Vietnam-China Relations in the 19th Century: Myth and Reality of the Tributary System. *Journal of Northeast Asian History*, 6(1), 81-117.